

7th International conference of young scientists

KHARKIV FORUM OF NATURAL SCIENCES

VII Міжнародна конференція молодих учених

ХАРКІВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ ФОРУМ

16–17 травня 2024 р.

Харків 2024

Ліннік К.С., Попова А.О., Монакова О.С. ЕПІДЕМІОЛОГІЯ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У СТУДЕНТІВ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	156
Літвінчук А.М ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЛЕГКИМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	158
Маркіна О.В. ВПЛИВ СТРЕСУ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ПІДЛІТКІВ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	160
Мищенко О. А., Купіна І. О., Козачек Н. О. МАЙСТЕР-КЛАС ІЗ РОЗРОБКИ ТА ВИКОНАННЯ ПІСНІ ЖЕСТОВОЮ МОВОЮ ЯК СУЧАСНА ПЕДАГОГІЧНА ІНІЦІАТИВА	161
Мухоян Г.С. ВПЛИВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ФІЗИЧНЕ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я УЧНІВ	166
Науменко Н.В., Алтухов М.О. ФОРМУВАННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	167
Олійник О. Ю., Бацилева О. В. РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	170
Полікарпова О.В. ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	173
Полюхович А. С. ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТИПІВ ОСОБИСТОСТІ ЗАЛЕЖНО ВІД СТУПЕНЯ ОПТИМІЗМУ ТА АКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ.....	174
Ресіна О.М. ЗНАЧЕННЯ ЛЕКСИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ДЛЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	176
Рудюк В.В. ВПЛИВ ХАРЧУВАННЯ ТА СТИЛЮ ЖИТТЯ БАТЬКІВ НА ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ	178
Рудюк В.В. 3D-ДРУК – ТЕХНОЛОГІЇ НА ЗАХИСТ ЖИТТЯ	180
Рудюк В.В. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІЗИЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ.....	181
Рудюк В.В. РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У ФОРМУВАННІ ЗДОРОВИХ ЗВИЧОК	183
Стадник О.А. КОМПЛЕКСНА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ОЦІНКА ДИТИНИ ЯК ПРОЦЕС ЗБОРУ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КІЛЬКІСНОЇ ТА ЯКІСНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	185
Сущенко Е.М. ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ САМОКОНТРОЛЮ У СПІЛКУВАННІ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	188
Черкашин Є. А. ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОРЕКЦІЙНІЙ ТА РОЗВИВАЛЬНІЙ РОБОТІ ЗІ СТАРШИМИ ДОШКІЛЬНИКАМИ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ.....	190

Перспективою подальших досліджень є вдосконалення умов для формування в дітей з особливими освітніми потребами мовленнєвої компетенції та пошук і удосконалення технологій їх навчання й мовленнєвому розвитку.

Список використаних джерел

1. Інтернет-ресурс: <https://osvita.if.ua/page/osoblivosti-rozvitku-movlennia-v-ditei-iaki-maiut-vadi-rozumovogo-ta-fizichnogo-rozvitku>
2. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2006. 456 с.
3. Кавиліна Г. Особливості мовлення дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип 41, Том 1.

Полюхович А. С.

ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТИПІВ ОСОБИСТОСТІ ЗАЛЕЖНО ВІД СТУПЕНЯ ОПТИМІЗМУ ТА АКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Науковий керівник: д. психол. н., професор, професор кафедри здоров'я людини,
реабілітології і спеціальної психології, ХНПУ імені Г.С.Сковороди Бацилева О. В.
e-mail: poliyhovich20456@gmail.com*

Сьогодення вимагає від людини бути стресостійкою, оптимістичною та флексибельною. Для успішного подолання життєвих труднощів, необхідно знати свій психологічний тип, розуміння якого допомагає людині знаходити конструктивні та екологічні шляхи подолання будь-яких проблем. Саме тому, на нашу думку, визначення психотипу є надзвичайно актуальним та практично значущим. Вивченню питань психологічних типів особистості були присвячені роботи як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, зокрема, Г. Айзенка, Е. Еріксона, Л. Карамушки, О. Кокуна, С. Максименка, В. Мерліна, З. Фрейда, К. Юнга та ін. [2], але й сьогодні багато питань залишаються відкритими та потребують свого розв'язання.

Мета роботи полягає у дослідженні психологічних типів особистості здобувачів вищої освіти залежно від ступеня оптимізму та активності (енергійності) особистості.

Опитувальник «Визначення психологічних типів залежно від ступеня оптимізму та активності (енергійності) особистості» передбачає розкриття двох понять – оптимізму та активності [1]. Оптимізм у цій методиці розуміють як схильність людини вірити у власні сили та успіх, мати переважно позитивні очікування від життя та інших людей. «Оптимісти», як правило, екстравертовані, доброзичливі та відкриті для спілкування. Протилежній категорії людей, «песимістам», притаманні сумніви у власних силах і доброзичливості інших людей, схильність до очікування власних невдач, прагнення уникати широких контактів, замкненість на своєму внутрішньому світові. Під активністю в цьому контексті розуміють енергійність, життєрадісність, безпечність, безтурботність та схильність до ризику. Тоді як пасивність виявляється у тривожності, страху, невпевненості у собі та схильності до небажання робити щось нове. Опитувальник складається з 15 питань да допомагає визначити такі психологічні типи особистості: реалісти, активні оптимісти, активні песимісти, пасивні оптимісти, пасивні песимісти.

В опитуванні взяли участь студенти 3 курсу Харківського національного педагогічного університету Г. С. Сковороди, вік учасників – 19-20 років, загальна кількість учасників – 16 осіб. Учасники дослідження були повідомлені про мету дослідження та дали згоду на участь. Власне опитування проводилося за допомогою Google Forms.

За результатами нашого дослідження серед 16 респондентів було виявлено:

- 9 осіб із психологічним типом «активні песимісти», яким притаманна підвищена активність, яка часто має деструктивний характер. Такі люди, замість того, щоб створювати нове, обирають руйнування старого. У складних ситуаціях вони часто використовують агресивні стратегії долаючої поведінки. Переваги такої поведінки полягають у швидкості вирішення проблеми та навичках, спрямованих на відстоювання власних позицій. Серед недоліків можна виділити емоційне виснаження та можливі конфлікти з оточенням. Активні агресивні дії теж можуть бути іноді корисними та потрібними, проте слід пам'ятати, що будь-яка активність має бути осмисленою та мати певний план;

- 4 осіб із психологічним типом «реалісти», яким притаманним є адекватне оцінювання актуальної ситуації за своїми силами та можливостями і не намагаються стрибнути вище голови, задовольняючись тим, що мають. Такі особистості, як правило, стійкі до психологічного стресу, завдячуючи таким факторам як генетика та спадковість, індивідуальні риси характеру, спосіб життя, постійне оточення;

- 3 осіб із психологічним типом «пасивні песимісти» – категорія людей, котрі ні у що не вірять і нічого не здійснюють для того, щоб змінити своє життя на краще. Вони характеризуються домінуванням похмурого і пригніченого настрою, пасивністю, не вірою у власні сили. Таким людям також характерне уникання травмуючих ситуацій. Цей спосіб мислення обмежує здатність людини до пошуку нових рішень для вирішення проблем. Умовна перевага такої поведінки полягає у відсутності ризику невдачі, проте серед недоліків відомі такі фактори, як невирішеність та накопичення проблем, відсутність позитивного досвіду досягнення цілі, невпевненість у власних силах, неможливість реалізувати свій потенціал.

Під час дослідження було також виявлено, що серед респондентів відсутні активні оптимісти, яким властивим є віра у власні сили та успіх, позитивна спрямованість до майбутнього, схильність до здійснення активних дій для того, щоб досягти бажаних цілей; у складних ситуаціях вони зазвичай використовують проблемно-орієнтовані стратегії подолання стресу. Також у досліджуваній групі відсутніми виявилися пасивні оптимісти, яким притаманне щира віра в те, що «якось усе налагодиться, владається»; вони схильні до пасивного очікування чи відкладення прийняття рішень [1].

Таким чином, на підставі проведеного дослідження, було виявлено, що найбільший відсоток респондентів – це активні песимісти, чия поведінка може бути доволі деструктивною, але направляючи її у вірне русло, можна отримати гарні результати; друге місце посідають реалісти – тип особистості, який сприймає життя з усіма його недоліками та перевагами, для таких людей не існує проблеми, для них є задачі, які потрібно вирішувати; на третьому місці – пасивні песимісти, це особистості, які характеризуються пригніченим настроєм та загальною зневірою. Важливим моментом дослідження є те, що були відсутні активні та пасивні оптимісти. На нашу думку, це зумовлено стресовими факторами (війна, окупація, вимушена міграція, ізоляція, пандемія, постійна небезпека), які супроводжують життя останні роки. Постійна емоційна та фізична напруга впливають й на загальну здатність особистості до стійкості та здатності активно відповідати на виклики.

Перспективою подальших досліджень є збільшення вибірки задля отримання статистично значущих результатів та вивчення виокремлених характеристик в залежності від віку, професії, мешкання, сімейного стану тощо.

Список використаної літератури

1. Методики дослідження психічного здоров'я та благополуччя персоналу організації [електронний ресурс]: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/56142> (дата звернення 28.04.2024)

2. Психологія особистості [електронний ресурс]: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Psykholohia-osobystosti.-Stoliarenko-O.-B..pdf> (дата звернення 28.04.2024)

Ресіна О.М.

ЗНАЧЕННЯ ЛЕКСИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ДЛЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди
Науковий керівник: к. п. н., доцент, доцент кафедри методики навчання психології та інклюзивної освіти КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради, кафедра спеціальної психології ХНПУ імені Г.С.Сковороди Глуценко І.І.
e-mail: Markova290@gmail.com*

Мовлення є основним засобом комунікації та спілкування людини з навколишнім світом. Для дітей з інтелектуальними порушеннями, які можуть мати обмежені комунікативні навички, розвиток лексичної сторони мовлення виступає ключовим фактором для успішної соціалізації. Для дітей з інтелектуальною недостатністю, які можуть мати обмежені комунікативні навички, розвиток лексичної сторони мовлення є ключовим фактором успішної соціалізації (Dr. Elizabeth Smith).

Розширений словниковий запас та вміння ефективно використовувати слова дозволяють дітям з інтелектуальними порушеннями краще розуміти та виражати свої думки, потреби та емоції. Це полегшує їхню взаємодію з оточуючими та сприяє позитивним взаєминам з навколишнім середовищем. Розвиток лексичної сторони мовлення допомагає дітям з інтелектуальними порушеннями більш повноцінно і активно взаємодіяти з навколишнім світом, що може покращити їхню якість життя та забезпечити більше можливостей для самореалізації.

Володіння різноманітним словниковим запасом є важливим для успішного навчання та адаптації в навчальному середовищі. Розвиток лексичної сторони мовлення допомагає дітям з інтелектуальними порушеннями краще розуміти та використовувати мову в навчальних ситуаціях. Показником важливості лексичного розвитку дітей з інтелектуальною недостатністю демонструє покращене розуміння та використання мовлення в освітніх установах. Зміцнення їхніх лексичних навичок не тільки полегшує спілкування, але й сприяє значущій участі в навчальному середовищі (Dr. Emily Johnson).

Розвиток лексичної сторони мовлення має вирішальне значення для належної соціалізації дітей з інтелектуальною недостатністю. Багатий словниковий запас дозволяє їм більш повно брати участь у соціальному житті, що є важливим для їх інтеграції в оточення (Prof. dr hab. Anna Nowakowska).

Дослідження лексичної сторони мовлення для соціалізації дітей з інтелектуальними порушеннями допомагає створювати більш інклюзивне середовище, де кожна дитина має можливість розвиватися та взаємодіяти на рівних умовах, відповідно до можливостей кожного.

Лексична сторона мовлення є одним із ключових аспектів мовленнєвого розвитку, особливо в контексті спеціальної педагогіки, де враховується індивідуальний підхід до дітей з різними особливостями розвитку.

Психолінгвістичний підхід до вивчення лексичної сторони мовлення зосереджується на психологічних аспектах мовленнєвого розвитку та використанні слів у мовленні. Відкривачем психолінгвістичного підходу є Є.Ф. Соболевич. Великий інтерес вчених до психолінгвістики, нейро- та психофізіології, а також досягнень цих наук у дослідженні структури та механізмів мовленнєвої діяльності (О.Леонт'єв, М.Швачкін, І. Зімня, Н.Хомський та інші), онтогенезу дитячого мовлення (Д.Слобін, Дж.Грін, О.Шахнарович, Н. Юрьєва), а також нейро- та психофізіології мовлення (О.Лурія, Л.Цветкова, Т.Ахутіна (Рябова), О.Винарська, Н.Трауготт) веде до пошуку